

BEGROTING 2019

Financiële begroting

1. Inleiding op de financiële begroting

De Programmabegroting 2019-2022 is opgesteld conform het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Daarnaast is rekening gehouden met de aandachtspunten zoals deze door de toezichthouder in de Begrotingscirculaire 2019-2022 zijn vermeld.

Om in 2019 weer in aanmerking te komen voor Provinciaal repressief toezicht (toezicht achteraf) gelden de volgende criteria:

- De begroting, inclusief nieuw beleid, dient structureel en reëel in evenwicht te zijn. Hieraan wordt voldaan als ieder jaar de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de ramingen realistisch zijn. Indien de begroting 2019 niet structureel en reëel in evenwicht is, dient aannemelijk te zijn dat dit evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren (uiterlijk in 2022) tot stand zal worden gebracht.
- De vastgestelde jaarrekening en de begroting tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november, ingediend te zijn bij de provincie Zuid-Holland.

A. Toelichting op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de lopende begroting

Toelichting op de verschillen

Na vaststelling van de primaire begroting 2018 heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan met consequenties voor het meerjarig begrotingsresultaat. Deze ontwikkelingen zijn financieel vertaald in onderstaand perspectief:

Programmabegroting 2019

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Stand primaire begroting 2018	440.000	360.000	410.000	320.000
Totaal ontwikkelingen	111.000	-55.000	-117.000	52.000
Begrotingsresultaat	551.000	305.000	293.000	372.000

-/- = nadelig

Algemeen

In de meerjarencijfers is voor een aantal kosten een stelpost opgenomen. Deze worden opgenomen omdat bekend is dat er kosten gemaakt zullen worden, maar waarvan de hoogte nog niet exact bepaald kan worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor loon- en prijsontwikkelingen (inflatie).

Bij de berekening van de algemene uitkering is, conform de richtlijn van de provincie, uitgegaan van de stand van de meicirculaire 2018.

In tegenstelling tot voorgaande jaren is de algemene uitkering opgenomen tegen lopende prijzen. Dit betekent inclusief verwachte loon- en prijsontwikkelingen. Dit principe is (uiteraard) ook toegepast aan de kostenzijde.

In lijn met BBV wordt gewerkt met taakvelden. Geclusterd op een hoger niveau ontstaan dan hoofdtaakvelden, die de programma's vormen.

In onderstaand overzicht zijn de wijzigingen 2019-2022 per taakveld opgenomen ten opzichte van de oude jaarschijven uit de meerjarenraming 2018.

	2019	2020	2021	2022
0. Bestuur en ondersteuning				
0.1 Bestuur	-187.000	-563.000	-795.000	-996.000
0.10 Mutaties reserves	325.000	975.000	445.000	430.000
0.4 Overhead	-1.190.000	-2.170.000	-2.070.000	-2.265.000
0.5 Treasury	-105.000	-15.000	-30.000	-80.000
0.61 OZB	90.000	180.000	270.000	360.000
0.7 Algemene uitkering	3.030.000	4.310.000	5.430.000	6.760.000
0.8 Overige baten en Lasten	925.000	495.000	200.000	-20.000
1. Veiligheid				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-15.000	-70.000	5.000	-40.000
1.2 Openbare orde en veiligheid	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en wegen	-250.000	-415.000	-517.500	-632.500
3. Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
3.2 Fysieke infrastructuur	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
5. Sport, cultuur en recreatie				
5.1 Sportbeleid en activering	-285.000	-300.000	-315.000	-330.000
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-40.000	-90.000	-140.000	-190.000
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-120.000	-115.000	-117.500	-122.500
6. Sociaal domein				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-260.000	-150.000	-95.000	-145.000
6.3 Inkomensvoorzieningen	-132.000	-315.000	-610.000	-800.000
6.4 Begeleide participatie	85.000	45.000	10.000	-10.000
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-623.000	-620.000	-620.000	-620.000
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-147.000	-147.000	-147.000	-147.000
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-165.000	-100.000	-65.000	-85.000
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-310.000	-310.000	-310.000	-310.000
7. Volksgezondheid en milieu				
7.1 Volksgezondheid	-80.000	-105.000	-130.000	-155.000
7.2 Riolering	-90.000	-115.000	-140.000	-165.000
7.3 Afval	-15.000	-45.000	-70.000	-70.000
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	60.000	60.000	60.000	60.000
8. VHROV				
8.3 Wonen en bouwen	-250.000	-335.000	-225.000	-235.000
Saldo ontwikkelingen	111.000	-55.000	-117.000	52.000

+ = Voordelig

De aanpassingen zijn hieronder per taakveld toegelicht.

Bestuur (taakveld 0.1)

Binnen dit taakveld vallen onder andere de kosten van Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). Op basis van de begroting van deze instelling wordt niet alleen de bijdrage bijgesteld, maar wordt ook rekening gehouden met groei als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen (accres) van het Rijk. Dit accres vormt de basis van de verrekensystematiek binnen de regio (trap op trap af-systematiek).

Vastgesteld is dat de gemeente kwetsbaar is op onderdelen. Kwantitatief maar ook kwalitatief, waardoor mogelijk sprake is van verhoogde risico's. Mede om die reden zal de organisatie worden doorgelicht en worden ontwikkellijnen opgestart.

Als gevolg van een gewijzigde financieringswijze worden landelijk gemaakt kosten door de VNG niet meer rechtstreeks verrekend via de algemene uitkering. De VNG brengt deze nu rechtstreeks bij de gemeenten in rekening. Hierdoor beschikken de gemeenten dus wel weer over een hogere algemene uitkering, wat deze post een budgetneutraal karakter geeft.

Mutatie reserves (taakveld 0.10)

Voor sommige posten wordt een beroep gedaan op één van de reserves. Dit mogen alleen incidentele posten betreffen, omdat structurele lasten gedekt moeten worden met structurele baten. Onder deze post zijn in 2020 onder andere onttrekkingen voor de post Duurzame inzetbaarheid (zie taakveld 0.4) en implementatie kosten omgevingswet (zie taakveld 8.3) opgenomen.

Overhead (taakveld 0.4)

Alle kosten, welke als overhead kunnen worden aangemerkt, worden afzonderlijk verantwoord. Deze kosten bevatten in principe alle kosten die ondersteunend zijn aan de bedrijfsuitvoering. Te denken valt hierbij aan kosten Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting (PIOFACH). De hogere kosten bestaan voornamelijk uit gewenste uitbreidingen van de formatie, hogere raming kosten ABP, verhoging budget organisatie ontwikkeling en structurele effecten van verwachte loonstijgingen bij een nieuwe CAO. Ook zijn in 2020 de kosten van duurzame inzetbaarheid opgenomen. Dit bedrag wordt overigens onttrokken aan een reserve (zie taakveld 0.10).

Treasury (taakveld 0.5)

Onder treasury worden die posten verantwoord die te maken hebben met de kosten van het aantrekken en uitzetten van leningen ten behoeve van de financiering van gemeentelijke uitgaven. Ook opbrengsten van deelnemingen vallen onder dit taakveld. Het lagere resultaat is het gevolg van een bijstelling van het dividend van Eneco. Overige posten betreffen toegerekende rente aan grondexploitaties en aanpassingen deelneming Slobbengors.

OZB woningen en niet-woningen (taakveld 0.61 en 0.62)

Jaarlijks wordt de OZB van de gemeente verhoogd met een inflatiepercentage. Het gehanteerde percentage voor 2019-2022 is 1,4 en heeft een cumulatief karakter.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (taakveld 0.7)

De grote toename van de algemene uitkering wordt voornamelijk veroorzaakt door hoge accessen voor de komende jaren als gevolg van het Interbestuurlijk Programma (IBP). Hierin is een fors aantal beleidsintensivering en investeringen van het Rijk opgenomen. Conform de "Trap op, trap af" -systematiek neemt hierdoor ook het gemeentefonds toe (hogere accessen).

Overige baten en lasten (taakveld 0.8)

Onder deze post is de geraamde inflatiecorrectie verwerkt van jaarlijks 1,4% die wanneer van toepassing zijn toegerekend aan de juiste taakvelden. Overige posten betreffen intrekkingen van stelposten 2018 met betrekking tot doorberekening overhead aan taakvelden en een opgenomen stelpost personeel en taakmutaties.

Crisisbeheersing en brandweer (taakveld 1.1)

In afwachting van de definitieve besluitvorming omtrent de komst van de politie en de plannen voor nieuwbouw van de brandweerkazerne zijn geplande onderhoudskosten terug gebracht tot het niveau van instandhoudingsonderhoud.

Openbare orde en veiligheid (taakveld 1.2)

Budget handhaving komt over van taakveld Wonen en bouwen (verschuiving van taakveld) en de bijdrage aan de dierennoodopvang is mede op basis van het actuele inwoneraantal verhoogd.

Verkeer en vervoer (taakveld 2.1)

Het grootste deel van de hogere kosten wordt gevormd door uitvoering van het vastgestelde civiel technisch beheerplan. Het overige deel betreft hogere kosten als gevolg van areaaluitbreiding en lasten waterschap heffing wegens gestegen tarieven.

Economische ontwikkeling (taakveld 3.1)

Het college wil een extra impuls genereren voor een bruisend en aantrekkelijk centrum. Begin 2017 is gestart met het in-actie traject van het platform De Nieuwe Winkelstraat (DNWS), samen met de eigenaren en de ondernemersvereniging. Er is een Bedrijfsinvesteringszone (BIZ) gerealiseerd. Om samenwerking tussen winkeliers, vastgoedeigenaren en gemeente beter te borgen, is als organisatiestructuur een coöperatie gekozen. De financiële inbreng betreft het jaarlijks lidmaatschap.

Fysiek infrastructuur (taakveld 3.2)

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het scheppen van fysieke condities voor alle vormen van bedrijvigheid waaronder grondexploitatie bedrijventerreinen en ontwikkeling en onderhoud van bedrijfslocaties. De structureel hogere kosten worden, in verband met afnemende grondposities van de gemeente, geraamd voor verdere visievorming met betrekking tot binnenstedelijke vernieuwing.

Sport (taakveld 5.1)

Onder dit taakveld zijn onder andere de kosten van het Sportcentrum opgenomen. Verhoging van de kosten betreft enerzijds de geraamde inflatie van de exploitatiebijdrage en anderzijds hogere kapitaallasten.

Cultuur (taakveld 5.3)

De hogere kosten zijn het gevolg van geraamde inflatie op de exploitatiebijdrage van theater de Willem. Ook is de hoogte van het subsidieplafond voor de komen jaren naar boven bijgesteld.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie (taakveld 5.7)

De hogere lasten zijn voornamelijk het gevolg van toegerekende loonkosten en prijsstijgingen. De loonkosten worden toegerekend aan de diverse taakvelden op basis van een geraamde verdeling. De stijging is het gevolg van hogere loonkosten in 2019.

Samenkracht en burgerparticipatie (taakveld 6.1)

Tot dit taakveld behoren voorzieningen waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is en gericht zijn op participatie. Bijvoorbeeld burgerinitiatieven, ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorg. Ook sociaal en cultureel werk, buurtbemiddeling, buurt- en clubhuizen en kinderopvang vallen onder dit taakveld

Hogere lasten zijn het gevolg van gestegen kosten voor voorzieningen Wmo, hogere kosten voor onderwijs en jeugdagenda en exploitatielasten maatschappelijk vastgoed, waaronder Boeieraak 1-3. Dit gebouw is aangepast voor een nieuwe bestemming en de hogere kosten betreffen de eerste kapitaallasten van deze aanpassingen.

Inkomensregelingen (taakveld 6.3)

Onder dit taakveld vallen alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen als IOAW, IOAZ en het gemeentelijk minimabeleid. De per saldo hogere lasten zijn het gevolg van hogere bijdragen aan de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD), en geraamde loon-en prijsontwikkelingen en volumegroei in het sociaal domein. Deze hogere kosten worden deels gecompenseerd door hogere inkomsten vanuit het Rijk.

Begeleide participatie (taakveld 6.4)

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie. De kosten betreffen o.a. bijdragen Drechtwerk en de SDD. De bijdrage aan werkvoorzieningsschap Drechtwerk valt voor 2019 en 2020 lager uit dan geraamd om daarna weer op te lopen. De bijdrage aan de SDD voor begeleide participatie valt structureel lager uit.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo, taakveld 6.6)

Tot dit taakveld horen materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (WMO). Deze worden op beschikking verstrekt. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de SDD. Hieronder vallen bijvoorbeeld woningaanpassingen, verstrekken hulpmiddelen en parkeerkaarten gehandicapten. De toename van de kosten is het gevolg van structureel hogere bijdragen aan de SDD en het maximeren van het abonnementstarief Wmo. Dit laatste bedrag is bedoeld om het nieuwe systeem van eigen bijdrage te kunnen bekostigen. Vanaf 2019 wordt de eigen bijdrage ongeacht leeftijd, huishoudensamenstelling of inkomen vastgesteld op € 17,50 per periode van vier weken. Daardoor wordt minder aan eigen bijdragen opgehaald. Door de vaststelling van één tarief wordt ook een (forse) groei in het aantal Wmo aanvragen verwacht. Overigens vindt compensatie via de algemene uitkering plaats.

Maatwerkdienstverlening 18+ (taakveld 6.71)

Onder deze post vallen de kosten van dienstverlening aan zelfstandig wonende, individuele cliënten met een beperking. Toekenning gebeurt op basis van een toekenningsbeschikking en betreft o.a. individuele begeleiding, huishoudelijke verzorging etc. Deze taken worden uitgevoerd door de SDD. De hogere kosten betreffen hogere bijdragen aan deze instantie.

Maatwerkdienstverlening 18- (taakveld 6.72)

Onder dit taakveld vallen de kosten verband houdende met Jeugd. Dit betreffen o.a. de kosten van begeleiding, PGB's, vervoer en persoonlijke begeleiding. Hogere kosten worden veroorzaakt door hogere bijdragen aan de SDD.

Geëscaleerde zorg 18- (taakveld 6.82)

Maatregelen binnen dit taakveld worden uitgevoerd door de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). Deze zijn vooral gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18-. Specifieke posten betreffen kinderschermingsmaatregelen, aanpak kindermishandeling, opvang, beschermd wonen, vrouwenopvang/huiselijk geweld (Veilig Thuis) (18-) en PGB's. Op basis van de begroting van deze instantie nemen de kosten structureel.

Volksgesondheid (taakveld 7.1)

De toegenomen kosten betreffen hogere bijdragen aan de uitvoerende instantie Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) op basis van verwachte loon-en prijsontwikkelingen.

Riolering (taakveld 7.2)

Jaarlijks worden de kosten van riolering opnieuw beoordeeld en, waar nodig wordt het verschil verrekend de egalisatievoorziening.

Afval (taakveld 7.3)

Jaarlijks worden de kosten van afval, evenals de riolering, opnieuw beoordeeld en, waar nodig aangepast. Door nieuwe berekeningen als gevolg van het vervallen van de egalisatiereserve is een gewijzigd meerjarenbeeld ontstaan.

Begraafplaatsen en crematoria (taakveld 7.5)

Herschikking van salarisbudgetten heeft geleid tot bijgaande positieve gevolgen voor dit taakveld.

Wonen en Bouwen (taakveld 8.3)

Tot dit taakveld behoren gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening. Specifieker betreffen dit onderwerpen als (leges) omgevingsvergunning, bouwtoezicht, basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), woningbouw en woningverbetering et cetera.

De oplopende reeks aan kosten is het gevolg van geraamde kosten voor implementatie van de omgevingswet (rekenmodel VNG). Deze kosten zullen overigens aan een reserve worden onttrokken (zie taakveld 0.10). Hiertegenover staan voordelige verschillen door andere clustering handhaving en bijgestelde opbrengsten van huren en erfpachten.

B. Meerjarig overzicht van baten en lasten per programma en mutaties van reserves

Het Rijk heeft voor de verdeling van het gemeentefonds en het volgen van deze verdeling standaardinformatie van gemeenten nodig. Hiervoor zijn o.a. de programma's ingedeeld in taakvelden.

Omschrijving programma (bedrag * € 1.000)	Realisatie 2017			Raming 2018			Raming 2019		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Bestuur en ondersteuning	847	3.706	-2.859	543	3.511	-2.968	253	3.860	-3.607
Veiligheid	161	2.190	-2.029	139	2.287	-2.148	134	2.484	-2.350
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.046	4.403	-3.357	818	3.913	-3.095	798	4.248	-3.450
Economie	3.905	3.278	627	1.240	1.182	58	1.728	2.126	-398
Onderwijs	232	3.108	-2.876	110	2.381	-2.271	40	2.454	-2.414
Sport, cultuur en recreatie	2.178	9.867	-7.689	887	6.773	-5.886	885	7.289	-6.404
Sociaal domein	8.788	28.128	-19.340	8.025	28.799	-20.774	8.179	29.967	-21.788
Volksgesondheid en milieu	6.388	6.667	-279	6.880	6.794	86	7.194	7.211	-17
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	6.252	6.695	-443	11.595	12.909	-1.314	15.499	16.752	-1.253
Subtotaal programma's	29.797	68.042	-38.245	30.237	68.549	-38.312	34.710	76.391	-41.681
Lokale heffingen	6.659	213	6.446	6.810	220	6.590	6.901	235	6.666
Algemene uitkeringen	40.785	0	40.785	42.390	0	42.390	45.706	0	45.706
Overige baten en lasten	1.369	29	1.340	34	1.363	-1.329	18	321	-303
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	48.813	242	48.571	49.234	1.583	47.651	52.625	556	52.069
Treasury	1.075	-3.666	4.741	919	-656	1.575	745	-723	1.468
Overhead	378	9.044	-8.666	230	9.708	-9.478	267	10.856	-10.589
Heffing Vpb	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	100	-100	0	100	-100
Subtotaal	1.453	5.378	-3.925	1.149	9.152	-8.003	1.012	10.233	-9.221
Totaal baten en lasten, exclusief mutatie reserves	80.063	73.662	6.401	80.620	79.284	1.336	88.347	87.180	1.167
<i>Toevoegen/onttrekkingen aan reserves:</i>									
Bestuur en ondersteuning	1.560	464	1.096	996	1.000	-4	790	1.350	-560
Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Economie	0	87	-87	0	182	-182	0	212	-212
Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie	116	98	18	116	19	97	128	0	128
Sociaal domein	0	572	-572	82	0	82	31	0	31
Volksgesondheid en milieu	0	95	-95	0	204	-204	0	183	-183
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	15	1.351	-1.336	155	514	-359	180	0	180
Subtotaal mutaties reserves	1.691	2.667	-976	1.349	1.919	-570	1.129	1.745	-616
Totaal baten en lasten	81.754	76.329	5.425	81.969	81.203	766	89.476	88.925	551
Tekort / Overschot	Overschot		5.425	Overschot		766	Overschot		551

Omschrijving programma (bedrag * € 1.000)	Raming 2020			Raming 2021			Raming 2022		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Bestuur en ondersteuning	219	3.650	-3.431	219	3.930	-3.711	219	4.135	-3.916
Veiligheid	134	2.641	-2.507	134	2.805	-2.671	134	2.971	-2.837
Verkeer, vervoer en waterstaat	798	4.689	-3.891	798	4.662	-3.864	798	4.814	-4.016
Economie	1.010	1.478	-468	997	1.535	-538	983	1.576	-593
Onderwijs	40	2.443	-2.403	40	2.485	-2.445	40	2.456	-2.416
Sport, cultuur en recreatie	885	7.349	-6.464	885	7.388	-6.503	885	7.458	-6.573
Sociaal domein	7.707	29.436	-21.729	7.707	29.465	-21.758	7.707	29.494	-21.787
Volksgezondheid en milieu	7.298	7.374	-76	7.444	7.572	-128	7.530	7.715	-185
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	10.174	11.624	-1.450	5.332	6.683	-1.351	5.350	6.735	-1.385
Subtotaal programma's	28.265	70.684	-42.419	23.556	66.525	-42.969	23.646	67.354	-43.708
Lokale heffingen	6.992	235	6.757	7.083	235	6.848	6.174	235	5.939
Algemene uitkeringen	47.194	0	47.194	48.421	0	48.421	49.630	0	49.630
Overige baten en lasten	18	521	-503	18	721	-703	18	921	-903
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	54.204	756	53.448	55.522	956	54.566	55.822	1.156	54.666
Treasury	744	-256	1.000	744	-192	936	744	-175	919
Overhead	367	11.552	-11.185	367	11.531	-11.164	367	11.788	-11.421
Heffing Vpb	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	100	-100	0	100	-100	0	100	-100
Subtotaal	1.111	11.396	-10.285	1.111	11.439	-10.328	1.111	11.713	-10.602
Totaal baten en lasten, exclusief mutatie reserves	83.580	82.836	744	80.189	78.920	1.269	80.579	80.223	356
<i>Toevoegen/onttrekkingen aan reserves:</i>									
Bestuur en ondersteuning	902	1.350	-448	310	1.350	-1.040	275	285	-10
Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Economie	0	204	-204	0	195	-195	0	185	-185
Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie	128	0	128	128	0	128	128	0	128
Sociaal domein	31	0	31	31	0	31	0	0	0
Volksgezondheid en milieu	0	176	-176	0	169	-169	0	162	-162
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	230	0	230	269	0	269	245	0	245
Subtotaal mutaties reserves	1.291	1.730	-439	738	1.714	-976	648	632	16
Totaal baten en lasten	84.871	84.566	305	80.927	80.634	293	81.227	80.855	372
Tekort / Overschot	Overschot		305	Overschot		293	Overschot		372

Specificatie Overhead

Omschrijving	2019
Personeel	6.200
Informatievoorziening	3.492
Organisatie	376
Financiën	0
Automatisering	509
Communicatie	94
Huisvesting	401
Saldo onderdeel Overhead	-217
Bruto totaal	10.855

bedragen * € 1.000

Hierboven staat een specificatie van het taakveld overhead. Dit zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces.

Opgenomen stelposten met toelichting

Specificatie stelposten (x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid college	100	100	100	100
Onvoorzien	100	100	100	100
Verbonden Partijen	0	348	609	795
Subsidiebundel	0	40	80	120
Wmo	568	568	568	568
Inkomensregelingen	132	340	559	779
CAO en ABP	500	900	1.175	1.450
Prijsontwikkeling meicirculaire	200	400	600	800
Totaal lasten	1.600	2.796	3.791	4.712

Nieuw beleid college

Er is structureel een budget van € 100.000 voor nieuw beleid opgenomen.

Onvoorzien

Jaarlijks wordt een bedrag geraamd voor de post Onvoorzien. Deze post is wettelijk voorgeschreven en dient als dekking voor (een schatting van) uitgaven, die niet in de begroting zijn voorzien. De hoogte stelt de gemeente zelf vast. Bij de gemeente Papendrecht is dit op € 100.000 vastgesteld.

Verbonden partijen

De normeringssystematiek (trap op, trap af) werkt ook door op bijdragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden. Daarnaast wordt de bijdrage aan verbonden partijen jaarlijks bijgesteld voor loon- en prijsstijgingen. De reeks betreft het aandeel van de gemeente en is gebaseerd op uitkomsten van de meicirculaire 2018.

Subsidiebundel

Voor prijsindexering op de subsidiebundel is vanaf 2020 een stelpost opgenomen. In 2019 is de indexering verwerkt over de verschillende taakvelden. De groei voor de komende jaren is voorsnog geraamd op jaarlijks 1,4%.

WMO

Deze stelpost betreft ontwikkelingen voor volumegroei en compensatie abonnementstarief WMO. Met het instellen van een vast tarief voor huishoudelijke hulp wordt (extra) groei verwacht van het volume.

Inkomensregelingen

De stijgende reeks betreft een stelpost voor loon- en prijsontwikkeling (inclusief stijging CAO). Ook is hierin een door het Rijk geraamde volumegroei in meegenomen.

CAO en ABP

De stelpost betreft structurele effecten van verwachte loonstijgingen bij een nieuwe CAO en verwachte hogere ABP premie.

Prijsontwikkeling meicirculaire

Het Rijk raamt tegen lopende prijzen wat inhoudt dat ieder jaar geraamde loon- en prijsontwikkelingen worden meegenomen. De algemene uitkering is hierdoor meerjarig ook tegen lopende prijzen begroot. Als tegenhanger is aan de kostenzijde een stelpost opgenomen.

C. Meerjarig overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

De gemeente kent een algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve dient als dekkingsbron in het geval zicht bepaalde risico's voordoen. Bestemmingsreserves zijn afgezonderde vermogensbestanddelen met een specifieke bestemming voor bepaalde doeleinden.

In onderstaand overzicht is het verloop van de diverse gemeentelijke reserves opgenomen.

Stand en verloop van de reserves 2018 - 2022

(bedrag * € 1.000)	Saldo per 31-dec-18	vermeer- dering 2019	Vermin- dering 2019	Saldo per 31-dec-19	Saldo per 31-dec-20	Saldo per 31-dec-21	Saldo per 31-dec-22
A. Algemene reserve							
Algemene reserve	29.430	1.745	290	30.885	32.190	33.594	33.951
Reserve grondexploitatie	2.600	-	-	2.600	2.175	2.175	2.175
	32.029	1.745	290	33.485	34.365	35.769	36.126
B. Bestemmingsreserves voor egalisatie tarieven							
Egalisatiereserve bestemmingsplannen	49	-	49	-	-	-	-
	49	-	49	-	-	-	-
C. Overige bestemmingsreserves							
Reserve stedelijke vernieuwing	74	-	25	49	24	-	-
Reserve frictie personeel	471	-	-	471	471	471	471
Reserve bedrijfsvoering	312	-	-	312	312	312	312
Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning	956	-	105	851	646	401	156
Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties	250	-	31	219	187	156	156
Dekkingsreserve kapitaallasten	2.963	-	128	2.835	2.708	2.580	2.453
Bestemmingsreserve duurzame inzetbaarheid	977	-	500	477	-	-	-
	6.003	-	789	5.214	4.348	3.920	3.548
TOTAAL RESERVES	38.082	1.745	1.128	38.698	38.712	39.689	39.674

Algemene reserve

De algemene reserve is het weerstandsvermogen van de gemeente ter afdekking van algemene risico's. Tot 2022 kan precariobelasting worden geheven. Deze opbrengst wordt gestort in de algemene reserve. De implementatiekosten omgevingswet worden uit deze reserve gedekt.

Egalisatiereserve bestemmingsplannen

Deze egalisatiereserve heeft tot doel mutaties in de kosten van bestemmingsplannen op te vangen.

Reserve stedelijke vernieuwing

Deze reserve werd in het verleden gevoed vanuit grondverkoop, winsten op complexen en vrijval vanuit de risicoreserve Grondexploitatie. De reserve is bestemd ter dekking van een deel van de renovatiekosten van beeldbepalende panden. Jaarlijks vindt een onttrekking van € 25.000 plaats.

Risicoreserve deelnemingen

Deze reserve dient ter afdekking van het risico in de deelnemingen Slobbengors, het financieringsrisico van financiering Rivas voor locatie Den Briel en financiering hoofdkantoor Fokker. De reserve wordt gevoed vanuit de risico-opslagen op de financiering van de commanditaire vennootschap Fabriek Slobbengors C.V. en een verstrekte lening.

Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning

Deze reserve dient om legesmutaties op te vangen opdat een bestendig beeld aan legesinkomsten van de omgevingsvergunningen in de meerjarenbegroting kan ontstaan.

Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties

Voor specifieke uit te voeren taken worden rijksmiddelen ontvangen in de algemene uitkering. In deze reserve worden rijksmiddelen gereserveerd, waarvoor nog geen prestatie is geleverd. In 2019 wordt voor armoedebestrijding (Klijnsma) € 31.000 onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve duurzame inzetbaarheid

Deze reserve stelt de gemeente financieel in staat om personeel duurzaam inzetbaar te houden. Besteding is in 2019 en 2020 begroot.

Bestemmingsreserve kapitaallasten

Deze reserve is voor dekking van de afschrijvingslasten van onder andere sportcentrum en de vernieuwbouw van het gemeentehuis. De (jaarlijkse) onttrekking aan de reserve betreft de afschrijvingslasten.

D. Financiële positie

Incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

In artikel 19 van het Besluit verantwoording en verantwoording (BBV) is opgenomen dat de gemeente in haar stukken een overzicht van deze incidentele posten moet opnemen, voorzien van een toelichting.

Incidentele baten (* € 1.000)	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Sociaal domein					
Beschermde wonen	Centrumgemeente Dordrecht	471	-	-	-
Belastingen overig					
Belastingen	Precario	1.000	1.000	1.000	-
Onttrekkingen uit reserves					
Algemene reserve	Omgevingswet	290	425	310	275
Reserve stedelijke vernieuwing	Beeldbepalende panden	25	25	24	-
Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning	Tariefsegalisatie	105	205	245	245
Egalisatiereserve bestemmingsplannen	Egalisatie	49	-	-	-
Egalisatiereserve rijksstromen taakmutaties	Klijnsma gelden	31	31	31	-
Bestemmingsreserve duurzame inzetbaarheid	Uitspreiding lasten over drie jaar	500	477	-	-
Totaal incidentele baten		2.472	2.164	1.610	520

Incidentele lasten (* € 1.000)	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Bestuur en ondersteuning					
Bestuur	Inrichting organisatie	450	-	-	-
Duurzame inzetbaarheid	Uitspreiding lasten over drie jaar	500	477	-	-
Verkeer, vervoer en waterstaat					
Onderhoud wegen	Bomen Veerdam	-	-	200	-
Sociaal domein					
Armoede- en schuldenbeleid	Lokale inzet/Meicirculaire 2018	35	35	-	-
Minimabeleid	Klijnsmagelden	31	31	31	-
Wonen en bouwen					
Omgevingswet	Implementatiekosten	290	425	310	275
Toevoegingen aan reserves					
Algemene reserve	Deelneming en precario	1.391	1.373	1.356	337
Totaal incidentele lasten		2.697	2.341	1.897	612
Saldo incidentele baten en lasten		-225	-177	-287	-92

Naast incidentele baten en lasten is ook inzicht gewenst in de structurele toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In onderstaand overzicht zijn deze gespecificeerd. Voor een toelichting wordt verwezen de toelichting bij het hiervoor opgenomen overzicht Stand en verloop van de reserves 2019 – 2022.

Omschrijving programma (* € 1.000)	2019	2020	2021	2022
<i>Totaal structurele toevoeging aan reserve (Lasten)</i>	0	0	0	0
Bestemmingsreserve kapitaallasten	128	128	128	128
<i>Totaal structurele onttrekking uit reserve (Baten)</i>	128	128	128	128
Saldo structurele toevoegingen en onttrekkingen	128	128	128	128

Stand en verloop van de voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor toekomstige verplichtingen. Voorzieningen worden dan ook beschouwd als vreemd vermogen. Dit in tegenstelling tot reserves die als eigen vermogen worden gekwalificeerd. De voorzieningen van de gemeente zijn te verdelen in voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's, egalisatievoorzieningen en voorzieningen van derden verkregen gelden die specifiek besteed moeten worden.

Stand en verloop van de voorzieningen 2018 - 2022

(bedrag * € 1.000)	Saldo 31-12-18	vermeer- dering 2019	vermin- dering 2019	Saldo 31-12-19	Saldo 31-12-20	Saldo 31-12-21	Saldo 31-12-22
A. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
Pensioenen wethouders	3.822	212	135	3.898	3.975	4.052	4.128
Personele verplichtingen	384	33	83	334	284	233	183
Liquidatie GR Logopedische Dienst KS	79	0	13	66	56	46	36
Verplichting woningen Markt Woonkracht10	50	0	0	50	50	50	50
Subtotaal	4.334	245	231	4.348	4.364	4.381	4.397
B. Egalisatievoorzieningen							
Onderhoud gemeentehuis ¹⁾	21	25	0	46	71	96	121
Onderhoud parkeergarage De Meent en De Overtoom	574	29	216	387	393	405	421
Pontons waterbus	140	35	50	125	160	195	230
Baggeren vijvers en watergangen	73	178	180	71	99	202	260
Baggeren havens	63	63	0	126	188	226	63
Subtotaal	871	330	446	754	912	1.124	1.095
C. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden							
Onderhoud ecozone polder Nieuwland	125	0	0	125	125	125	125
Calculatieverschillen riolering	5.649	0	223	5.427	5.131	4.766	4.316
Calculatieverschillen afval	0	53	0	53	131	248	392
Subtotaal	5.774	53	223	5.605	5.386	5.139	4.833
Totaal voorzieningen	10.979	627	900	10.707	10.662	10.644	10.325

1) De storting betreft een indicatie het meerjarenonderhoudsplan wordt in het 4e kwartaal 2018 verwacht.

Leningenportefeuille

Voor de financiering van de gemeentelijke uitgaven worden leningen afgesloten. Afhankelijk van de aard van de financiering vallen deze uiteen in kortlopende leningen (< 1 jaar) en langlopende leningen (> 1 jaar). In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) is voorgeschreven welk gedeelte met kort geld mag, en welk gedeelte met lang geld moet worden gefinancierd. Hiervoor is de hoogte van de kasgeldlimiet bepalend. Deze limiet wordt berekend op basis van een percentage (8,5 %) van het begrotingstotaal. Gestreefd wordt naar een optimale combinatie van leningen die leidt tot de laagste rentekosten.

De totale leningenportefeuille per 1 januari 2019 bedraagt € 95,3 miljoen. In onderstaand overzicht wordt het geraamde verloop van de leningen over de jaren 2019-2022 weergegeven.

Leningenportefeuille (* € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Saldo begin boekjaar	95.314	83.322	84.747	82.970
Nieuw aan te trekken leningen	0	6.000	4.000	5.000
Aflossing	11.992	4.575	5.777	5.486
Saldo einde boekjaar	83.322	84.747	82.970	82.484

Investeringsprogramma 2019-2022

Jaarlijks wordt een overzicht gemaakt van de geplande investeringen voor de komende jaren. In verband met de heroverwegingen worden investeringen niet alleen (opnieuw) intensief bekeken op nut en noodzaak, maar ook op het tijdstip van vervanging. Het merendeel van de investeringen betreft vervangingsinvesteringen. Als vervanging kan worden uitgesteld, wordt deze doorgeschoven. Het kan natuurlijk ook voorkomen dat een actief eerder vervangen moet worden dan gepland. Bij investeringen wordt bekeken of samenwerking met anderen mogelijk is.

Na beoordeling op bovenstaande zaken is in onderstaande, gecomprimeerde tabel per categorie investering weergegeven welke investeringen voor de komende jaren staan gepland. De ramingen zijn inclusief ambtelijke begeleidingskosten. Totaal is € 480.000 aan ambtelijke inzet in de kredieten meegenomen.

Investeringsprogramma (* € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Civiele kunstwerken	252	718	127	285
Asfaltwerken	605	405	480	450
Openbaar gebied: roltrap Overtoom	-	23	-	-
Speelplaatsen	55	40	50	55
Totaal maatschappelijk nut investeringen	912	1.186	657	790
Poldermolen 8; vloerafwerking/vervanging liften	-	61	-	-
Verbouwing gemeentewerf	3.422	-	-	-
Veerdam; bestrating, beplanting e.d.	-	-	-	500
Vervanging houtwerk geluidscherm	-	-	125	-
Openbare verlichting, vervangingsplan	40	40	90	90
Parkeergarage De Meent, vloer	61	-	-	-
Parkeergarage De Overtoom, vloer	90	-	-	-
Parkeergarage De Meent, parkeerinstallatie	-	-	-	256
De Meent schrobmachine	-	55	-	-
Gymzaal Stellingmolen 182; vervangingsonderhoud	-	-	102	-
Lichtplan en geluidstelsel theater	190	-	-	-
Trekkenwand, vleugel en geluidstelsel theater	-	-	-	220
Goudenregenstraat 15; vervanging cv-installatie	10	-	-	-
Uitbreiding schoolgebouw Moerbeihof	600	-	-	-
Vervanging kozijnen Rozenstraat 36	350	-	-	-
J. Vermeerstraat 1; dakafwerking	15	-	-	-
Vervanging compressor	15	-	-	-
ICT middelen	-	265	-	-
Reconstructies riool	2.600	2.600	2.600	2.600
Totaal economische nut investeringen	7.393	3.021	2.917	3.666
Totaal investeringen	8.305	4.207	3.574	4.456

Geprognosticeerde balans

Omschrijving <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Realisatie 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21	Begroting 31-12-22
Activa						
Vaste activa:						
Immateriële & Materiële vaste activa	104.339	107.966	111.663	117.100	118.191	118.358
- Afschrijvingen	-2.219	-2.384	-2.868	-3.116	-3.407	-3.454
- Investerings	5.846	6.081	8.305	4.207	3.574	4.456
Financiële vaste activa	22.782	25.614	24.813	23.976	23.103	22.196
- kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	1.810	5.010	5.010	5.010	5.010	5.010
- kapitaalverstrekingen aan overige verbonden partijen	450	450	450	450	450	450
- leningen	20.372	20.009	19.203	18.366	17.493	16.586
- uitzettingen <1jr	150	145	150	150	150	150
Totaal Vaste activa	130.748	137.277	141.913	142.167	141.461	141.556
Vlottende activa:						
- Bouwgronden in exploitatie	15.287	11.472	7.973	3.015	1.454	0
- Gereed product en handelsgoederen	403	403	400	400	400	400
- Vorderingen	13.151	13.151	3.442	3.293	3.231	3.849
- Liquide middelen	53	1.038	50	50	50	50
- Overige vlottende activa	2.421	2.421	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal Vlottende activa	31.315	28.485	12.865	7.758	6.135	5.299
Totale activa	162.063	165.762	154.778	149.925	147.596	146.855
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:						
Reserves	34.125	38.082	39.698	38.712	39.689	39.674
- Resultaat	5.427	863	551	305	293	372
Voorzieningen	11.966	10.979	10.707	10.662	10.644	10.325
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	90.021	95.314	83.322	78.746	78.970	77.484
Nog aan te trekken langlopende leningen		0	0	6.000	4.000	5.000
Totaal vaste passiva	141.539	145.238	134.278	134.425	133.596	132.855
Vlottende passiva:						
Kortlopende leningen	13.890	13.890	13.000	8.000	7.000	7.000
Overige kortlopende schulden	2.481	2.481	2.500	2.500	2.500	2.500
Overige vlottende passiva	4.153	4.153	5.000	5.000	4.500	4.500
Totaal vlottende passiva	20.524	20.524	20.500	15.500	14.000	14.000
Totaal passiva	162.063	165.762	154.778	149.925	147.596	146.855

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Papendrecht gepresenteerd.

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	6.403	1.537	1.167	744	1.269	356
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.219	2.384	2.868	3.116	3.407	3.454
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	522	899	574	574	574	574
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.846	6.081	8.305	4.207	3.574	4.456
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-	-
Desinvestering in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	3.008	5.812	5.326	1.627	924	958
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	2.718	9.626	8.825	6.385	2.485	2.534
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	2.635	616	677	400	345	587
Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	-	-	-	-	-	-
Berekend EMU- saldo	373	1.937	- 874	4.585	2.892	917